

Härslöv

Lunds stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

KRISTINA SIMONSSON, 2015-06-26

jais
arkitekter
—

Svenska kyrkan
LUNDS STIFT

Härslöv kyrka

Landskrona församling, Rönnebergs kontrakt, Lunds stift
Härslöv socken, Landskrona Härslöv 37:1, Landskrona kommun, Skåne län, Skåne

Beskrivning och historik

Kyrkomiljön

Härslöv ligger ca sex km nordost om Landskrona i ett böljande åkerlandskap.

Det område, som idag utgör Landskrona kommun, har varit bebott sedan förhistorisk tid, flera fornlämningar vittnar om detta.

Under vikingatiden utvecklades jordbrukets metoder. Befolkningen ökade betydligt och byar bildades. När socknarna antagit fastare former byggdes flera romanska stenkyrkor i området.

Bynamn med efterledet -lov som i Härslöv anses gå tillbaka från tiden mellan folkvandringstiden och vikingatiden men det första skriftliga belägget för byn är från 1300-talet. Bytomten i Härslöv har under medeltiden och framåt haft en nord-sydlig sträckning söder om kyrkan vid foten av höjden Hilleshögåsén.

Landskapet och byarna förändrades i början av 1800-talet genom enskiftet som gjordes för att få större sammanhängande odlingsmarker. I Härslöv flyttades elva gårdar ut från byn, sju blev kvar. Flera av dessa gårdar finns fortfarande.

Vid 1900-talets början byggdes i byn så kallade gatehus, hus byggda längs gatorna. Befolkningen ökade och försörjde sig i det arbetsintensiva jordbruket. 1925 hade byn 1325 invånare. Jordbrukets rationalisering gjorde att människorna flyttade till städernas industrier och 1958 var befolkningen 995 personer. Vid den tiden fanns det i Härslöv fortfarande två affärer, brandstation, bibliotek, skola och bank. Under 1960-1970-tal byggdes ett stort villaområde och under 1980-1990-tal tillkom radhusbebyggelse. Härslöv är idag en renodlad bostadsort. De flesta pendlar till arbete på annan ort. 2006 var befolkningen 480 invånare.

Kyrkan ligger i norra delen av byn. Mot öster finns församlingshemmet, gamla kyrkstallet från 1910 som nu används som garage. Norr om kyrkan ligger prästgården och därutånför börjar åkerlandskapet. En trelängad gård finns väster om kyrkan. Söder om kyrkan går vägen och byn börjar.

Kyrkobyggnaden

Kyrkan antas vara byggd i början av 1100-talet, eventuellt redan i slutet av 1000-talet och är en av de äldsta stenkyrkorna i Skåne. Den uppfördes först med ett långhus och rakavslutat kor. Absiden är sekundär men tillkom redan på senare delen av 1100-talet. Långhus, kor och absid dekorerades invändigt med kalkmålningar. Absidens kalkmålningar dateras till 1150-1175. Olika teorier finns om tornet, som antingen är samtida med långhuset eller byggt efter absiden under senare delen av 1100-talet. Kyrkan hade då ingångar genom nord- och sydportal i långhuset och högt sittande små fönster.

Under 1400-talet slogs valv i kyrkan liksom i de flesta andra skånska kyrkor. Tornet byggdes om, förstörades och fick sitt nuvarande utseende. Vapenhus byggdes på långhusets norr- och södersida.

1675 blev kyrkan patronatskyrka och den första patronus var Knut Thott. Tidigare underhölls kyrkan av traktens bönder. Patronus tog hand om kyrkans alla inkomster och ansvarade för kyrkans underhåll. Knut Thott hade även patronatsrätt till åtta andra kyrkor. Han föddes på Näs, nuvarande Trollenäs, växte upp på Skabersjö gods och blev, genom giftemål med Sofia Brahe, även ägare till Knutstorp. Valet av patronus blev viktigt för underhållet av kyrkan - eller bristen på detsamma.

Under striderna mellan Danmark och Sverige om Skåne skövlades kyrkan och plundrades på inventarier. 1680 revs det norra vapenhuset, teglet användes att bygga upp en klocktornstrappa 1688. Under slutet av 1600-talet och början av 1700-talet reparerades kyrkan ut och invändigt.

Under senare delen av 1700-talet blev Fredrik Bennet på Bälteberga patronus. Tornets murverk lagades och 1768 fick hela kyrkan nytt blytak. En ny storklocka skaffades. Sönerna övertog patronatsrätten. 1793 byttes blytaket till tegeltak och tornets trappgavlar togs bort. Kyrkan var i dåligt skick vilket uppmärksammades av Lunds domkapitel och lämpligheten i patronatsrätten ifrågasattes.

1818 lades blytak igen. Det ersattes 1837 med koppartak och takstolarna byggdes om. I slutet av 1830-talet förstörades antagligen fönsteröppningarna.

Under mitten av 1800-talet genomfördes många förändringar som gav kyrkan i stort sitt nuvarande utseende. 1849-50 byggdes en korsarm mot norr efter ritningar av domkyrkoarkitekt C G Brunius. Överintendentämbetet omarbetade Brunius ritningar och försåg även södra sidan med en korsarm som byggdes 1856-57. Vid denna tid murades stora delar av tornets södra vägg om, nya öppningar togs upp i kor

och absid, klockbocken nytillverkades. En interiör omgestaltning med ny orgelläktare, ny altartavla och nya bänkar gjordes också.

1884 lades nytt golv i kyrkan med gula åttkantiga tegelplattor och mindre svarta cementplattor.

1891 och 1894 byttes koppartaket till järnplåtar.

1891 Kyrkans fönsterbågar av trä byttes till dagens gjutjärnsbågar och solbänkarna av järn tillkom.

1906 dekorationsmålades kyrkas valv och väggar. Målningen fick stark kritik av Överintendentsämbetet och kalkades över redan 1916.

1909 upphörde patronatsrätten.

1942-43 fick kyrkan nya portar och 1951-52 byggdes vapenhuset om efter ritningar av domkyrkoarkitekt Eiler Græbe.

1956 monterades två gallergrindar i vapenhuset tillverkade av konstnär Stig Ryberg, Kattvik.

1977-78 genomfördes en omfattande exteriör och interiör restaurering under ledning av domkyrkoarkitekt Carl-Axel Acking. Kyrkan omputsades och målades med silikatfärg. Väggen mellan kor och absid togs bort och absidens dörr- och fönsteröppningar sattes igen, nischer återupptäcktes. De romanska kalkmålningarna togs fram och konserverades. Nytt golv i form av gult tegel lades i kyrkorummet, det gamla golvet återanvändes i vapenhus, kor och vid dopplats. Brädgolvet under bänkarna togs bort och bänkarna glesades ut. Kyrkans fönster kompletterades med innerbågar. I korsarmarna byggdes skärmväggar, bakom vilka sakristia och förråd inreddes. Nytt altare och ny inramning till altartavlan gjordes. Ny färgsättning gjordes med en grön ton som ska påminna om den skånska bokskogen om våren. Väggarna målades invändigt med troligen latexfärg.

1997 sanerades taklaget mot hussvamp, delar av virket byts ut.

Exteriör

Kyrkobyggnaden består av ett långhus, ett smalare och lägre kor med absid i öster och ett torn i väster med samma bredd som långhuset. Långhuset är försett med korsarmar åt både norr och söder. Kyrkan är putsad och vitmålad med rundbågiga fönster- och dörröppningar. Korsarmarna har trappgavlar. Torn och korsarmar är försedda med blinderingar. I tornet i väster finns vapenhuset med kyrkans huvudentré. I södra korsarmen finns en sekundär entré åt väster.

Kyrkans grundläggning är troligen utförd på traditionellt sätt med kallmur av gråsten. Vissa av grundstenarnas bulliga form är synliga på murens nedre del i tornet och koret. De romanska murarna i långhus, kor och absid är skalmurar av kvaderhuggen

sandsten. Tornets murar är av kluvna block av gråsten med hörnkedjor av sandstenskvadrar. Sandstensmuren mellan kor och absid är på vinden utförd i murningstekniken opus spicatum dvs stenarna är lagda i ett slags fiskbensmönster. Denna murning är ett tecken på att kyrkan är byggd tidigt. Korsarmarnas nedre del av murarna är av gråsten och återanvända sandstensblock. Korsarmens gavelrösten är av tegel.

Kyrkan är stänkeputsad och vitmålad med silikatfärg. Omfattningar runt fönster och dörröppningar är slätputsade.

Kyrkan från nordväst.

Kyrkan från sydöst.

Kyrkans dörrar i tornet och korsarmen sitter i rundbågiga öppningar med ensprångig omfattning. Dörrarna är raktäckta och klädda med snedställd profilerad panel. Ovan korsarmens dörr sitter ett gjutjärnsfönster.

Dörren till torntrappan i utbyggnaden på tornets norra sida är en enkel plankdörr i en stickbågig öppning.

Kyrkans fönsteröppningar är rundbågiga och omges av tvåsprångiga omfattningar. De svartmålade gjutjärnsbågarna är indelade i sex diagonalspröjsade rektanglar vilka kröns av två halvcirklar samt en cirkel. Glaset är klarglas utom i koret som har tonat glas. Solbänkarna är täckta med räfflade gjutjärnsskivor målade i svart.

Tornet har två svagt spetsbågiga ljudöppningar i ensprångiga nischer åt varje väderstreck. I öppningarna sitter brädluckor. Solbänkarna är av gult tegel. Tornets gavelrösten är dekorerade med nio blinderingar. Ovan ljudluckorna på västra gaveln finns ett litet skulpterat ansikte i sandsten, knappt synligt från marken.

Korsarmarna har trappgavlar med tretton tinnar vilka är avtäckta med plåt. Gavelröstena är dekorerade med elva spetsbågiga blinderingar.

Ankarlut av olika utformning, kryss, liljor och raka finns på flera ställen. Mellan mur och tak finns på kor, långhus och korsarmar en tvåsprångig gesims,

absiden avslutas med en takfotsbräda. Kyrkans yttertak är klätt med falsad, förzinkad järnplåt i skivtäckning med förskjutna tvärfalsar. På koret ligger bandplåt. Absiden har ett kägeltak medan övriga tak är sadeltak. Takavvattningen är av svart plåt.

Interiör

Vapenhuset i väster i tornet har golv av större åttkantiga gula tegelplattor och mindre kvadratiske svarta cementplattor. Väggarna är putsade och vitmålade. Här hänger oljemålningar av tidigare präster och en tavla med namnen på kyrkans patronus. Rummet har mycket låg takhöjd och taket utgör orgelläktarens undersida som är putsad, målad och har infälld belysning. Läktaren bärs av marmoreringsmålade kvadratiske pelare. Innanför västportalen finns pargrindar av svartmålat konstsmide från 1956 med motiv av stiliserade änglar. På ömse sidor om gången till långhuset finns inbyggnader för biutrymmen med teknikutrymme och wc med förrum. Dessa avgränsas från vapenhuset med putsade och vitmålade väggar med grönlaserade spegeldörrar. I sydvästra hörnet av vapenhuset leder en trätrappa upp till orgelläktaren.

En modern pardörr av trä med blyinfattat glas leder till kyrkorummet. Långhus, korsarmar, kor och absid bildar ett sammanhängande kyrkorum. Öppna bänkar står på ömse sidor om mittgången i långhuset och i de båda korsarmarna. Predikstolen står i övergången mellan långhus och kor på södra sidan och dopfunten på norra sidan.

Långhuset och korsarmarna har golv av gult tegel lagt på flatan, även under bänkarna. Runt dopfunten och i koret ligger äldre golv lika vapenhusets golv. Långhuset, kor och korsarmar har putsade och vitmålade väggar och valv. Långhuset och korsarmarna är täckta med kryssribbvalv som vilar på tresprångiga pilastrar med kapitäl med två kragband. Ribborna har fyrsidig profil som nedåt är avsmalnande. Sköld- och gördelbågarna är spetsbågiga och har följdskift. Korsarmarna är avdelade i sin norra respektive södra del med skärmväggar där förråd och sakristia är inrett. Skärmväggarna består av laserat ramverk nertill och träraster upptill, krönt av en utkragande list. Kyrkorummet och vapenhusets fönster är försedda med innanfönster av gråmålat plattjärn indelat i tre lufter med klarglas.

Triumfbågen mellan långhus och kor är rundbågig. Koret är upphöjt med en trappa med två steg av gult tegel. Koret täcks av ett kryssribbvalv med samma utformning som långhus och kor. Koret och absidens golv är täckt med gula och svarta plattor lika golvet i vapenhuset. I koret står altare och altartavla.

Långhuset mot altaret i öster.

Tribunbågen mellan kor och absid är låg och rundbågig. I absidväggen finns rundbågiga nischer efter igensatta fönster. Dessutom finns två frilagda nischer som haft anknytning till den medeltida gudstjänsten. Absidens hjälmvalv och tribunbåge är täckt med romanskt kalkmåleri. Motivet i absiden är "Majestas Domini", Kristus sittande på en regnbåge med livets bok i vänster hand och högra handen lyft i välsignelse, omgiven av en mandorla (mandelformad gloria). Utanför mandorlan avbildas fyra evangelistsymboler. Markuslejonet och Lukasoxen är vid sidorna om Jesus. Matteusängeln och Johannesörnen, avbildade i valvkappans hjässa, är små och undanskymda. Maria och troligen Johannes flankerar Jesus. Längre ner avbildas sittande apostlar. Målningarna är skadade av de tidigare dörr- och fönsteröppningarna.

Tribunbågens undersida har målning med bårder och dekorationer av stiliserade växtformer. Enligt konserveringsrapport från senaste reoveringen 1978 är målningarna ursprungligen gjorda med kimrök, gulocker, engelskt rött, caput mortum och grönt (koppar). Dessutom finns en kraftig blå färg som eventuellt inte är original.

Majestas Domini i absidvalvet. Romanskt måleri.

Kalkmålning i tribunbågen.

Orgelläktaren nås från vapenhuset. Den har gråmålat brädgolv och täcks av ett kryssribbvalv med fyrsidiga ribbor. Väggar och valv har ytbehandling lika kyrkorummet. Läktarbarriären består av svarvade balusterdockor mellan en profilerad sarg och överliggare. Räcket är målat i grå kulörer med förgyllda accenter. Räcket är på senare tid förhöjt med en stålkonstruktion.

Korsarmen mot norr.

Långhuset mot väster.

Tornets andra våning nås med en smal murad spiraltrappa i en utbyggnad på tornets norra sida. Trappan har steg av gult tegel. Andra våningen utgörs av ovansidan av tornvalvet och saknar bjälklag. Taket utgörs av bjälklaget till tredje våningen. En brant trätrappa leder till klockvåningen som upptas av klockbocken av furu. Klockvåningen är öppen upp i nock och har två ljudöppningar i varje väderstreck. Väggarna är putsade och kalkade.

Från tornets andra våning nås kyrkvinden genom en ådringsmålad järndörr. Koret och absiden har taklag av bilad furu och ek varav en del är återanvända medeltida delar. Korets takstol består av sparrar och hanband och vilar på ett yttre remstycke. Absidens taklag är elva sparrar som vilar på ett remstycke på murkrönet och i ovankant på en stolpe invid korets gavelröste. Långhus, torn och korsarmarnas taklag är av furu.

Inredning och inventarier

Altaret, från 1978 av Carl Axel Acking är murat av tegel och tunt putsat. Altaret är täckt av en mycket kraftig skiva av gotländsk kalksten med tandhuggen kant.

Altartavlans målning är utförd 1857 av den danska konstnären Christian Thörrestrup och föreställer Jesus och två av lärjungarna vid måltiden i Emmaus. En mycket känd skildring av måltiden i Emmaus är gjord av Caravaggio 1601. (Målningen skildrar den dag Jesus återuppstod från de döda och delade en måltid med två lärjungar i Emmaus. När brödet bröts kände de igen honom och då försvann han.) Tavlan omges av en rundbågig djup ram med infälld belysning. Altaruppsatsen står på ett murat podium bakom altaret. Inramningen och podiet är från 1978 av Carl-Axel Acking. Tavlan konserverades 1938 och 1979.

Predikstolen

Altaret och altartavlan.

Altarringen, från 1874 men senare ombyggd, har svarvade balusterdockor och volutformade ornament sammanhållna av en överliggare. Altarringen är gråmålad med förgyllda detaljer och överliggare i grönt och rött. Knäfallet är tygklätt.

Dopfunten från 1891 är gjuten, förmodligen av betong och polerad. Den runda cuppan har reliefer i övre delen bestående av fyra cirklar med kors. Skaftet är format som flera

små kolonner. Foten är kvadratisk. Kanten på cuppan har en avslagen bit.

Predikstolens träsniderier är tillverkade av Jakob Kremberg och Statius Otto i början av 1600-talet. Trappan nygjordes 1938 av Eiler Græbe och färgerna restaurerades av Oswald Oswald. Predikstolens sex sidor har inom rundbågiga nischer reliefer av evangelister med attribut, vapensköldar och en sida som visar uppståndelsen. Evangelisterna är Markus med lejon och Lukas med ox. Korgens hörn pryds av snidade kvinnofigurer i halvfigur, föreställande sju dygder. De bär volutformade kapital. I korgens nedre del finns textfält avgränsade av snidade lejonhuvuden. Även i korgens övre del finns textfält samt en utkragande kornisch. Över korgen hänger en rikt ornamenterad åttasidig baldakin. Korgens står på ett kraftigt, putsat och gråmålat fundament.

Predikstolens utformning kan ha förändrats under tiden och det är möjligt att figurerna ursprungligen gjordes till en läktarpredikstol.

Bänkinredningen av trä är från 1898 men har förändrats 1938 av Eiler Græbe då ryggarna blev täta och 1978 av C-A Acking med ny färgsättning och med färre och glesare bänkar så att hälften av platserna togs bort. Bänkarna är öppna med rikt snidade gavlar som kröns av en cirkel. Ryggarna har ett ramverk med fyllning. Psalmbookshylla och fotstöd är integrerat och lösa dynor ligger i bänkarna. Bänkarna är marmoreringsmålade i grönt med accenter i rött. De främsta bänkarna vid sidogången till korsarmen avskärmas med sekundära skärmar.

Orgeln, är ursprungligen från 1857, byggd av Sven Fogelberg, ombyggd 1937 av Th Frobenius i Danmark samt restaurerad och utökad av A. Mårtenssons orgelfabrik i Lund 1992. Organisten sitter vänd mot församlingen. Orgeln kompletteras av ett piano i långhuset.

Orgelfasaden från 1857 är indelad i tre fält med synliga pipor. Det förhöjda mittfältet är rundbågigt, sidopartierna är rakt avslutade. Fasaden har skuren dekor i form av växtornament och räfflor. Mittpartiet kröns av en lyra. Fasaden är gråmålad med förgyllda och blå detaljer.

Klockorna är av malm. Storklockan göts 1778 av Abraham Wetterholtz. Den är dekorerad med akantusbladbränder och inskriptioner. Lillklockan göts 1825 av S C Grönwall i Stockholm. Den har dekorationer med inskriptioner, friser av hjärtformiga blad och Maria och Josef med Jesusbarnet.

Övrigt

Gravhällar, 3 stycken av sandsten från 1100-talet. Hällarna är monterade på korets norra fasad.

Kyrkogården

Det finns två kyrkogårdar, dels den ”gamla” runt kyrkan, dels den ”nya” som ligger 500 m nordväst om kyrkan.

”Gamla kyrkogården”

Den äldsta delen av kyrkogården är runt kyrkan. 1867 utvidgades denna åt väster, på tomt som den gamla klockargården legat på och mot norr på en del av prästgårdens jord. Den gamla delen har varit omgärdad av en kallmur. På 1920-talet byggdes nya murade. Urnlunden anlades 1958 och minneslunden 1984. Numera används endast urnlund och minneslund och inte den övriga kyrkogården.

Kyrkogården omgärdas av en gråstensmur murad med bruk och avtäckt med kalkstensskivor och en putsad betongmur avtäckt med tegelpannor. En krans av hamlade lindar omger kyrkogården åt alla väderstreck utom norr där prästgårdens träd står. Metallgrindar i murarna finns i söder från byvägen, i norr till prästgård och parkering och i öster till församlingshemmet. Kyrkogårdens gångar är av singel förutom huvudingången från söder till tornet som är belagd med betongplattor. Hela kyrkogården är gräsbesådd och de äldre gravstenarna står i gräs, några enstaka är omgivna av järnstaket. Ett flertal träd finns på kyrkogården, t ex hängask, björk, magnolia och en stor blodbok.

Bland de äldre gravstenarna finns bland annat obelisker, avbrutna kolonner och ett flertal stenar med infällda porslinsmedaljonger, ritade av Thorvaldsen.

I urnlunden på norra sidan står stenarna i raka rader mot rygghäckar av måbär.

Gravplatsernas singel skiljs från gången med en kant av cortenstål. Gravstenarna är låga och horisontella.

Minneslunden är placerad i nordöstra hörnet omgiven av idegranshäck och rhododendron. En sten med vattenspel och en stenlagd vattenränna delar gräsmattan. Gångarna i minneslunden är av tegel.

Byggnader på gamla kyrkogården

Ett f.d. bårhus ligger i nordvästra hörnet på den utvidgade delen. Gavlarna är av synlig gråsten, övriga väggar är vitputsade. Det branta sadeltaket är belagt med rött taktegel.

”Nya kyrkogården” anlades 1890 när befolkningmängden i Härslöv var stor och gamla kyrkogården inte gick att utvidga.

Den omges av hagtornshäckar mot öster och väster och en vitputsad mur avtäckt med tegel mot söder. Mot vägen finns ett entréparti av smide mellan tegelmurade pelare avtäckta med kalksten. Tegelmuren längs vägen är nyligen riven och kommer att ersättas av en hagtornshäck. Längs vägen går en allé av kastanjetråd som utgjorde en

tidigare entré. En krans av lindar omger övriga sidor av kyrkogården. Från parkeringsfickan med entrépartiet går en bred singelgång mot ett stort kors i söder. Gravplatserna är buxbomsomgärdade eller stenomgärdade. Flera vintergröna träd växer på kyrkogården. Stora partier i ytterkanterna är grässådda utan utlagda gravar.

Byggnader på ”nya kyrkogården”.

En bod med brun träpanel och plåttak står i nv. hörnet.

Gamla kyrkogården vid kyrkan mot väster.

”Nya kyrkogården”.

Kulturhistorisk karaktärisering för Härslöv kyrkoanläggning

Härslöv ligger i ett svagt kuperat öppet jordbrukslandskap som varit bebott sedan förhistorisk tid. Kyrkan i Härslöv är omgiven av f.d. prästgård, f.d. kyrkstall från 1910 och församlingshem som tillsammans utgör en kulturmiljö.

Murarna och trädkransen som avgränsar kyrkogården från omgivningen är betydelsefulla. Kyrkogården har en ålderdomlig karaktär med äldre gravstenar oregelbundet placerade i gräs. Endast ett fåtal gravar har någon typ av omgärdning. Den rika grönskan med lövträd på kyrkogården och trädkransen av lindar är vacker och karaktärskapande. De moderna inslagen med urnlund och minneslund i norra delen av kyrkogården är fint avgränsade med häckar mot den äldre delen.

Gravhällar från 1100-talet står uppställda mot kyrkväggen.

Den ”nya kyrkogården” ligger separat på avstånd från kyrkan och präglas av idealen från sekelskiftet 1800/1900 med symmetriskt indelade gravkvarter med buxbom eller sten kring gravplatserna. Många vintergröna träd ger ett lummigt intryck, gräsbesådda delar och återlämnade gravplatser gör den dock något splittrad.

Kyrkan, byggd i början av 1100-talet eller eventuellt redan i slutet av 1000-talet, anses vara en av de äldsta i Skåne. Långhus, kor och absid är byggda av skalmurar av

kvaderhuggen sandsten vilket är ovanligt. Delar av taklaget är återanvänt medeltida virke. Muren mellan kor och absid på vinden är gjord av sandsten i tekniken opus spicatum (fiskbensmönstrad) vilket bidrar till en tidig datering av kyrkan. Kyrkans romanska murverk och taklag utgör ett värdefullt byggnadshistoriskt dokument. Tornet från tidig medeltid byggdes om under 1400-talet till sitt nuvarande utseende. På grund av den stora befolkningsökningen uppfördes vid mitten av 1800-talet de båda korsarmarna, varav den mot norr ritades av C G Brunius. Ett tjugotal kyrkor i Skåne byggdes till med två korsarmar vid den här tiden. Korsarmarnas trappgavlar och blindingar refererar till medeltidens former. Gjutjärnsfönstren från 1890-tal med solbänkar av räfflat gjutjärn är tidstypiska.

Kyrkans interiör karaktäriseras av många olika tidsskikt. Kyrkans inre domineras av kryssvalven från 1400-talet i långhuset och den interiöra omgestaltningen på 1970-talet av Carl-Axel Acking där den gröna färgen på bänkarna ska associera till den skånska bokskogen. Bänkarna har typisk sekelskifteskaraktär 1800/1900 med utsågade former i gavlarna som finns i många kyrkor men vanligtvis är de ekådrade. Det gula tegelgolvet i långhuset är också från Ackings renovering. Tyvärr är väggarna och valven målade med troligen latexfärg och färgen flagnar.

Av inventarierna är predikstolen den äldsta och mest anmärkningsvärda. Den är gjord under 1600-talets första årtionde och hänförs till Jakob Kremberg och Statius Otto. Korgen är överrikt dekorerad med skulpturer och reliefer av livfullt skildrade gestalter med individuell utformning av figurerna. Kvinnorna i halvfigur är yppiga och spänstigt framställda och anses skurna av Kremberg medan reliefen av uppståndelsen är av Statius Otto. Jakob Kremberg hade en större träsnidarverkstad i Skåne och har gjort ett flertal predikstolar och altarpussatser till skånska kyrkor, där Gårdsstånga kyrka utmärker sig. Statius Otto var en träsnidare från Lüneburg som hade verkstad i Helsingör. Han har gjort skulpturer på predikstolarna i t ex Norra Rörum och Östra Kärrstorps kyrkor.

Altartavlan, från 1857 av danske Thörrestrup, i milda dova färger med dunkelt ljusspel är inspirerad av Caravaggio.

Absidens kalkmålningar från 1150-1175 togs fram 1978. Motivet är bland annat Majestas Domini med omgivande evangelistsymboler som är det typiska motivet för absider under romansk tid. Figurernas ansikte, händer och klädedräkternas veck är omsorgsfullt återgivna. Målningarna är delvis skadade av tidigare fönster och dörröppningar. Tribunågen är dekorerad med stiliserat växtmotiv. Kalkmåleri från romansk tid finns i ett 50-tal kyrkor i Skåne. Det är okänt vem som gjort målningarna. Det är en viss visuell konkurrens mellan altartavlan som står i absiden och kalkmålningarna. Altartavlan döljer delvis målningarna och det är mörkt i absiden.

Rekommendationer

- Det medeltida murverket bör, liksom taklagen med delvis medeltida virke och gjutjärnsfönstren med järnplåtar behandlas med varsamhet.
- Aktsamhetskrav gäller i förhållande till kyrkans valv och absidens kalkmålningar.
- Bland kyrkans fasta inventarier märks framförallt predikstolen med stort konsthistoriskt och konstnärligt värde. Bemålade träinventarierna är ömtåliga och bör därför behandlas med varsamhet.
- Kyrkan bör underhållas med traditionella metoder. Latexfärg i kyrkorum är inte lämpligt.

Skydd m.m.

Kyrkan och kyrkogården skyddas som kyrkligt kulturminne enligt 4 kap. kulturmiljölagen. Kyrkan och kyrkotomten ligger inom registrerad fornlämning Härslöv 69:1. Fornlämningen utgör Härslövs gamla bytomt enligt 1809 års lantmäterikarta och skyddas enligt 2 kap. kulturmiljölagen.

Nya kyrkogården ligger delvis inom fornlämning Härslöv 109:1.

Kyrkan ligger inom område Rååns dalgång som är utpekad som särskilt värdefull kulturmiljö av länsstyrelsen. Rååns dalgång är även riksintresse för kulturmiljövård.

Källor och litteratur

Sockenkyrkorna – kulturarv och bebyggelsehistoria, Riksantikvarieämbetet, 2008

Skåne, Landskapets kyrkor, red. Markus Dahlberg, Riksantikvarieämbetet, (utkast) opublicerad 2012

Underhållsplan för Härslöv kyrka 2005-05-23, Ponnert arkitekter AB

Härslöv och Säby kyrkors historia, Owe Samuelsson, Lund 1982

<http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>,

Riksantikvarieämbetet Fornsök, hämtad 2015-04-15

http://www.landskrona.se/Documents/Landskrona/Documents/TSB/Detaljplaner/Ortsanalyser/harslov%20Ortsanalys_godkand100126.pdf,

Ortsanalys Härslöv, hämtad 2015-04-15

Intervju med representanter från Landskrona församling, möte 2015-06-03.

Övriga uppgifter

Denna rapport, en kulturhistorisk karakteristik och bedömning av Härslövs kyrka, Rönnebergs kontrakt, har upprättats av:

Kristina Simonsson (rapportförfattare, foto och inventering), Arkitekt SAR/MSA
Karl Johan Kember (granskning), Arkitekt SAR/MSA, Certifierad sakkunnig avseende kulturvärden

J AIS arkitekter AB, Sundstorget 3, 251 21 Helsingborg, 042-14 92 30, www.jais.se

Inventeringsdatum: 2015-04-20 Färdigställd rapport: 2015-06-26